

EĞİTİM VE BİLİM BAKANLIĞI
EĞİTİMİ GELİŞTİRME BÜROSU

Lise eğitimi için

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

II. SINIF

Öğretim Programı

Üsküp, 2025

ÖĞRETİM PROGRAMI İÇİN TEMEL VERİLER

Ders Adı	<i>Türk Dili ve Edebiyatı</i>
Ders Türü/Kategorisi	Zorunlu
Öğretim Yılı	II (İkinci)
Öğretim Programındaki Konular/Alanlar	• Dil ve İletişim • Edebiyat, ifade ve yaratıcılık • Medya okuryazarlığı
Ders Sayısı	Haftada 4 saat / yılda 144 saat
Donanım ve Kaynaklar	Sınıftaki teknik ekipman: Elektronik tahta, okul tahtası, bilgisayar teknolojisi, yazıcı. • Öğrenme araçları ve kaynaklar: fotoğraflar, resimler, yazarların posterleri, öğretim materyalleri için şemalar ve görseller, bölgelere göre düzenlenmiş panolar; sözlükler, dilbilgisi kitapları, leksikonlar, ansiklopediler, kitaplar, eğitim yazılımları, anlatıların kayıtları, sesli ve görsel kayıtlar; • Sınıf kütüphanesi, okul kütüphanesi.
Normatif Öğretim Kadrosu	Türk Dili ve Edebiyatı derslerini öğretmek için şu eğitim programlarından mezun olmuş kişiler ders verebilir: • Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Öğretmenlik Programı, VII/1 veya 240 kredi;

ÖĞRENME KAZANIMLARI

Alan: DİL ve İLETİŞİM

Toplam Ders Saati: 65

Öğrenme kazanımları:

Öğrenci:

1. Farklı iletişim türlerini analiz eder ve dili etkili bir etkileşim aracı olarak açıklar.
2. Etkili etkileşim aracı olarak dilin rolünü açıklar;
3. Türk dilinin tarihsel ve dilbilimsel gelişimini yorumlar, dünya dilleri arasındaki yerini ve özelliklerini belirtir.
4. Yazım ve konuşmada ses değişimleri, doğru vurgu ve noktalama işaretlerini uygular.
5. Ses değişim kurallarını yazı ve konuşma sırasında doğru şekilde kullanır.
6. Yazarken yazım kurallarını uygular (büyük harf, küçük harf, bağlaç ve tire, kısaltma ve akronim kullanımı ve noktalama işaretlerini kurallarına göre kullanır.
7. Farklı türlerdeki metinleri anlayarak dinler, okur ve analiz eder.
8. Farklı iletişim bağlamlarına uygun (sanatsal olmayan, resmi ve resmi olmayan) metinler oluşturur.

Öğrenci:

1. Etkili iletişim, dil kullanımının farklı bağlamlara, biçimlere ve ortamlara uyarlanmasına bağlı olduğunu anlar ve kabul eder.
2. Anadil bilgisi etnik ve kültürel kimliğin temel bir unsuru olup gelenek ve değerlerin korunmasında önemli rol oynadığını anlar.
3. Standart Türkçeyi kullanarak ve yazım kurallarına uyarak dil becerilerinin geliştirilmesinde yazının kişisel ve mesleki başarıyı yönlendireceğini anlar ve uygular.

Konular (ve kavramlar):

Değerlendirme standartları:

TÜRK DİLİNİN GELİŞİMİ

Türk Dilinin Tarihi Gelişimi

- İlk Türkçe Dönemi
- Eski Türkçe Dönemi
- Orta Türkçe Dönemi
- Yeni Türkçe Dönemi
- Çağdaş Türkçe Dönemi

- Türk Dilinin tarihi seyrini araştırır.
- Bilinen en eski yazılı eserleri, yazıldığı dönemi ve yazı dilinin gelişimini araştırıp sonuca bağlar.
- Coğrafi konum itibarıyla Türkçenin kullanıldığı yerleri ve bunların Türk Diline etkilerini anlar.
- Tarih seyri içerisinde Türklerin kullandıkları alfabeleri ve bunların özelliklerini kavrayıp açıklar.

Tarih boyunca Türklerin kullandıkları alfabeler (Göktürk, Uygur, Arap harfli ve Latin Harfli Türk alfabeleri)	- Tüklerin farklı medeniyetlerle buluşması ve bu medeniyetlerin Türkçeye etkilerini inceler. - Eski Türkçeden Modern Türkçe Dönemine kadar meydana gelen dilin gelişmesini öğrenir. - Tarih boyunca Türk alfabelerini bilir. - Günümüzde, Türk Dünyasında kullanılan alfabelerin benzerlik ve farklılıklarını inceler.
DİL BİLGİSİ	
Fonetik ve Fonoloji - Ünlü Uyumu - Ünsüz Uyumu - Ünlü-Ünsüz uyumu - Türkçede Ses Olayları (ses türemesi, ses düşmesi, benzeşme...)	- Verilen metinlerde, ünlü uyumu, ünsüz uyumu, ünlü-ünsüz uyumlarını inceleyip açıklar. - Ünlü uyumunu bozan ekleri açıklar. - Nesir veya nazım türü eserlerinde ses olaylarını inceler ve açıklar.
Morfoloji ve morfosentaks - Kök ve çeşitleri - Ekler - Yapım ekleri - Çekim ekleri Kelimeler Arası Anlam İlişkileri - Anlamli (anlamdaş) Kelimeler - Yakın Anlamli Kelimeler - Zıt (karşıt) Anlamli Kelimeler - Eş Sesli (sesteş) Kelimeler - Genel ve Özel Anlamli Kelimeler - Somut ve Soyut Anlamli Kelimeler - Nitel ve Nicel Anlamli Kelimeler - Ad Aktarması (mecaz-ı mürsel) - Anlam (deyim) Aktarması	- İsim ve fiil köklerini kavrayıp ayırt edebilir. - İsimlere ve fillere gelen ekleri anlar ve uygular. - Yapım ve çekim eklerini ayırt eder ve görevlerini kavrar. - Kök ve eklerin analizini, cümle çözümlemesini yapar. - Anlam (Mânâ) bakımından kelimeleri kavrayabilir. - Gerçek anlamli ve mecaz anlamli kelimeleri fark eder ve mecazın oluşturduğu edebi sanatlar ile bağlantı kurar. - Farklı kültürlerdeki kelimelerin anlam ilişkisini açıklar. - Sözlükteki kelimelerin açıklama sırasını anlar ve anlatır.

Anlam ve Görev Bakımından Kelimeler**İsimler (Adlar)**

- Varlıklara Verilişlerine Göre (özel ve cins) İsimler
- Varlıkların Oluşlarına Göre (somut ve soyut) İsimler
- Varlıkların Sayılarına Göre (tekil, çoğul ve topluluk) isimleri
- Yapı Bakımından (basit, türemiş ve birleşik) İsimler
- İsmi Halleri (ad durumları)
- İsimlerde Küçültme
- İsim Tamlamaları

Sıfatlar (Ön adlar)

- Niteleme Sıfatları
- Belirtme Sıfatları (işaret, sayı, belgisiz, soru)
- Yapı Bakımından Sıfatlar (basit, türemiş ve birleşik)
- Sıfatlarda Anlam
- Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme
- Sıfatlarda Küçültme
- Sıfatlarda Pekiştirme

Zamirler (Adıllar)

- Kişi (Şahıs) Zamirleri
- Dönüşlülük Zamirleri
- İşaret Zamirleri
- Belgisiz Zamirler
- Soru Zamirleri
- İlgili Zamiri
- İyelik Zamirleri

Zarflar (Belirteçler)

- Zaman Zarfları
- Yer-Yön Zarfları
- Hâl (durum) Zarfları

- İsimleri, verilişlerine göre, oluşlarına göre ve sayılarına göre sınıflandırır ve açıklar.
- Yapı bakımından isimleri cümle kuruluşlarında ifade eder.
- İsmi halleri kavrar ve diğer dillerle karşılaştırabilir.

- Sıfatların isim soylu kelime olduğunu kavrar.
- Sıfatların isimlerin önüne gelerek onları sayı, renk, biçim yönünden nitelediğini veya belirttiğini örneklerle açıklar.
- Yapı bakımından sıfat çeşitleriyle cümleler kurar.
- Sıfatlar ve zarfların arasındaki benzerlik ve farklılığı kavrar.

- Adların yerini tutan kelimeleri ve onların çeşitlerini cümle içerisinde kullanarak açıklar.
- Ek olarak kullanılan zamirlerin de görevlerini bilir ve diğer eklerden ayırt edebilir.
- Zamirlerin de isimler gibi çekimlendiğini anlar.

- Zarfların isim soylu kelimeler olduğunu öğrenir.
- Zarfların sıfatlara benzediğini fakat fiillerin önüne gelerek onları nitelediğini kavrar.

• Azlık-Çokluk Zarfları • Soru zarfları • Yapı Bakımından Zarflar (basit, türemiş ve birleşik) Fiiller (Eylemler) - Basit, Türemiş ve Birleşik Fiiller - Fiil Çekimi (şahıs, şekil ve zaman ekleri) - Fillerin Birleşik Çekimleri (hikâye, rivayet, şart, katmerli, kuvvetlendirme ve ihtimal) - Fiillerde Çatı (Öznelerine ve nesnelere göre fiil çatıları) - Ek-Fiil - Fiilimsiler (Eylemsiler) (İsim-fiiller, sıfat-fiiller, zarf- fiiller) • Edatlar • Bağlaçlar • Ünlemler	• Zaman, yer-yön, hâl, azlık-çokluk isimleri zarf görevinde kullanıldığının farkında olur ve cümle içerisinde bunları tespit eder. • Fiillerin anlam özelliklerini kavrar. • Yapı bakımından filleri cümle örneklerinde kullanır. • Fillerin, şahıs, şekil ve zaman eklerini inceler. • Birleşik çekimlerdeki eklerin dizilişini hatasız kullanır. • Ek- fiilinin kullanımını kavrar. • Fillere gelen eklerle isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiili görevlerinde olduğunu anlar ve açıklar. • Arasındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırır. • Edatlar, bağlaçlar ve ünlemlerin görevli (vazifesi) kelimeler olduğunu bilir. • Bağlaçların çeşitlerini ve cümledeki kullanılışlarını kavrar. • Ünlemlerin cümleye kattığı anlamı ifade eder .
Yazım ve telaffuz • Yazım (İmlâ) Kuralları - Noktalama işaretleri	• Verilen nesir ve nazım tarzındaki eserlerde yazım hatalarını düzeltir ve açıklar. • Metinlerdeki eksik noktalama işaretlerini tamamlayabilir. • Noktalama işaretlerinin seçimini ve kullanımını iletişim amacına ve ifade tarzına göre uyarlar.
Leksikoloji (Sözcük Bilimi) <i>(Kelime kavramı (içerik/biçim) ve kelimenin kullanımını; kelime bilgisi, leksem, dilbilgisel anlam, tek ve çok anlamlı kelimeler; deyimler, atasözler ve kalıplaşmış ifadeler, yeni sözcükler, yerli ve yabancı sözcükler; konuşma dili, edebi dil, sözcük dağarcığı, lehçe, şive, ağız, mesleki terimler, argo kelimeler)</i>	• Kelime (sözcük) bilmi konusunda farkındalık oluşturur. • Cümle içerisindeki kelimelerin anlamlarını kavrar. • Sözcükleri kökeni, anlamı ve metindeki üslup kullanımı açısından analiz eder.Lehçe, şive ve ağız özelliklerini açıklar. • Terim, argo, deyim ve atasözleri kavramlarını bilir.

	Kendi metnini oluştururken uygun üslup ve terminolojik söz varlığını kullanır.
DİNLEME, OKUMA VE YAZMA	
Anlayarak dinleme ve okuma (haber, röportaj, dijital yayın (podcast), gazete, bilgilendirici, sanatsal, reklam ve deneme türü metinler) Yazma ve ifade etme Sözlü ifade ve eleştirel iletişim	- Haber, röportaj, dijital yayın (podcast), metin, konuşma gibi farklı işitsel ve yazılı kaynaklarda konuyu, amacı ve temel bilgileri ayırt eder. - Gerçekçi verileri belirtir ve önceki edinilmiş bilgiyle ilişkilendirir. - Farklı metin türlerinin (haber, bilgilendirici, sanatsal, reklam ve deneme) içerik, amaç ve yapısını kavrar. - Gerçekleri, tutumları ve duygusal unsurları belirler ve bağlam içinde analiz eder. - Kaynakları doğruluk, güvenilirlik ve bakış açıları açısından karşılaştırır. - Kişisel görüşünü açık, mantıklı ve gerekçeli bir şekilde ifade eder. - İletişim amacı ve yapısına uygun olarak farklı türde metin türleri (deneme, mektup, eleştiri, yorum, rapor) oluşturur. - Birden fazla kaynaktan elde edilen verileri birleştirerek özgün bir görüş içeren yeni bir metin oluşturur. - Tartışma, münazara veya sözlü sunumda görüşlerini açık ve gerekçeli bir şekilde ortaya koyar. - Anlamına, hedef kitleye ve iletişim amacına uygun dil araçlarını kullanır.
Etkinlik Örnekleri: Uygulamalı Etkinlikler ve Alıştırmalar - Bağlaçlarla metin oluşturma: Öğrenciler, eşdizimsel (koordinatif) ve bağlayıcı (subordinatif) bağlaçları kullanarak kısa bir metin (5–6 cümle) yazarlar. - Öğrenciler, metin hakkında kısa bir yorum/görüş yazar ve düşüncelerini destekleyen gerekçeler ile kesinlik veya tahmin ifade eden modal sözleri (görevli kelimeleri) kullanırlar.	

- Fikir sentezi: Öğrenciler iki farklı metindeki bilgileri birleştirerek kısa bir rapor veya deneme yazısı oluştururlar.

Araştırma Etkinlikleri

- Dilsel deneyler: Öğrenciler, farklı modal kelimelerin (görevli kelimelerin) cümledeki anlamını nasıl değiştirdiğini inceler ve derslerde örnekler sunarlar.
- Üslup araştırması: Öğrenciler, farklı yazarlara ait kısa metinleri karşılaştırır ve zarf, edat, ünlem kullanımının metindeki üslubuna ve ifade gücüne nasıl etki ettiğini analiz ederler.
- Zamirlerin işlevleri: Öğrenciler bir metin seçer ve metindeki şahıs, işaret ve nesne (dönüşlülük/ilgi) zamirlerinin kullanımını analiz ederek onların cümledeki işlevlerini kaydederler.

Bilgi Yarışmaları ve Müsâbakalar

- Dilbilimsel kelime avı: Öğrenciler gruplar hâlinde bir metin alarak belirli bir süre içinde metinden mümkün olduğunca daha çok örnek (isim, sıfat, zarf veya sayı) bulma görevi yaparlar.
- Sözdizimsel bingo: Verilen bir metindeki cümlelerin sözcük işlevlerine (özne, niteleyici, nesne, zarf tümleci) ait bir tablo hazırlanır – öğrenciler okudukları metinden uygun örneklerle tabloyu doldururlar.
- Modal kelimeler (Görevli kelimeler) – yarışma: Öğrencilere anlamları olmayan, görevleri olan kelimelerin çıkarılmış cümleleri verilir ve onlar tutum veya tahmin ifade eden uygun kelimeleri yerleştirmelidir.
- Hızlı odak: Öğrenciler metin veya ses kaydıyla ilgili temel bilgiler, görüşler ve gerçeklerle bağlantılı sorulara hızlı şekilde cevap verirler.
- Tartışma çemberi: Öğrenciler iki gruba ayrılır. Her grup, metin/işitsel malzeme temelinde kendi görüşünü modal kelimeler (görevli kelimeler) ve örnekler kullanarak savunur.
- Mantıksal geçişler: Öğrencilere belirli bir bağlantı bulunmayan denemenin bölümleri verilir. Onların görevi, metni mantıksal ve tutarlı olarak oluşturmaktır.

Alan: EDEBİYAT, İFADE VE YARATICILIK

Toplam Saat: 65

Öğrenme Kazanımları:

Öğrenci:

1. Dünya edebiyatında barok, klasisizm ve romantizm gibi farklı edebî dönemlere ait metinleri dinler ve okur; bu metinleri içerik, tema ve yapı açısından anlayarak değerlendirir.
2. Edebî metinleri, dönemlere özgü anlatıbilim (narratoloji) ve poetika kavramlarını kullanarak çözümler ve yorumlar.

3. Türk ve dünya edebiyatından örnekler ile Türk halk edebiyatı ve derleyicileri üzerinden edebî eserlerin özelliklerini açıklar ve ayırt eder.
4. Türk edebiyatının temel dönemlerini (İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı, İslami Devir Türk Edebiyatı, Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı) tanıır ve bu dönemlerin genel özelliklerini açıklar. Dönemlere ait edebî türleri, temsilci sanatçıları ve önemli eserleri belirler, sınıflandırır ve dönem bağlamında değerlendirir.
5. Farklı dönemlere ait metinleri tema, yapı, dil ve üslup bakımından analiz eder. Destan, koşuk, sav, sagu, mesnevi, gazel, ilahi, nefes, halk hikâyesi, fıkra gibi türlerin özelliklerini örnek metinler üzerinden tanıır ve açıklar.
6. Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşümün tarihsel, kültürel ve toplumsal sebeplerini açıklar. Edebî dönemler ve eserleri hakkında eleştirel, yorumlayıcı ve gerekçeli görüşler geliştirir ve ifade eder.
7. Edebî eserler ve kültürel-toplumsal olgular hakkında, çağdaş bağlamlarla ilişkilendirerek eleştirel, gerekçeli ve tutarlı görüşler geliştirir ve ifade eder.
8. Dil kurallarına, yapı ve yazılı anlatım ilkelerine uygun biçimde özgün metinler üretir; farklı türlerde deneme, şiir ve düzyazı şeklinde yaratıcı metinler yazar.

Öğrenci:

1. Edebî metinleri anlama ve yorumlamanın, iletişim becerilerinin gelişimine, düşünme biçiminin zenginleşmesine ve yaratıcılığın artmasına katkı sağladığını kavrar ve benimser.
2. Edebî metinleri okuma ve çözümleme yoluyla kazanılan becerilerin, öğrenme sürecinde ve diğer tüm disiplinlerde uygulanabilir, geliştirilebilir ve yararlı olduğunu kabul eder.

Konular (ve kavramlar):	Değerlendirme standartları:
Edebiyatın Dönemselleştirilmesi (XVI. yüzyılın ikinci yarısından XIX. yüzyılın ortalarına kadar: Barok, Klasizm, Aydınlanma ve Romantizm) Barok (1570-1570) (Barok: Edebiyatta, mimaride ve güzel sanatlarda barok; özellikleri: abartı, süsleme, mistisizm (gizemcilik); üslupçuluk; motifler: alışılmadık, gizemli, gizli; üslup araçları: metafor, abartılı betimlemeler, antitez; <i>carmina figurata</i> ("Türkçesi -Görmük Şiir" biçimsel şiirler); edebi eserler: lirik ve dramatik; temsilciler (İspanya ve İtalya'dan yazarlar)	• "Edebî akım" terimini tanımlar ve edebiyat tarihindeki yerini açıklar. • Farklı edebî akımları tanıır; bu akımların ortaya çıktığı dönemleri ve sosyo-tarihsel koşulları listeler. • Edebî akımlar ile diğer sanat dalları (resim, müzik, mimari, felsefe) arasındaki ilişkileri açıklar. • Barok edebiyatının ortaya çıktığı zaman dilimini belirler ve dönemin kültürel ve tarihsel özelliklerini açıklar. • Barok edebiyatının temel özelliklerini listeler ve bu özellikleri örnekler üzerinden açıklar. • Barok döneme özgü karakteristik motifleri, temaları ve üslup özelliklerini tanıır ve çözümler.

	• Barok edebiyatının önemli temsilcilerini ve eserlerini Avrupa ve dünya edebiyatı bağlamında listeler ve açıklar. • Carmina figurata (biçimsel şiir) örneklerini tanır, biçim ve içerik açısından analiz eder ve çağdaş biçimsel şiir örnekleriyle karşılaştırır. Analiz için eserler/seçmeler/alıntılar: Pedro Calderon de la Barca, Lope de Vega, Luis de Góngora, Giambattista Marino, Torquato Tasso'nun seçilmiş eserlerinden parçalar. • Elena Prendzova'nın "O" şiir koleksiyonundan seçilmiş bir şiir, carmina figurata (şekildeki dizeler) ile karşılaştırır.
Klasisizm (XVII. yüzyıldan XIX. yüzyılın başına kadar) (klasisizm, neoklasizm, psödo-klasisizm, klasisizmin temel fikirleri ve ilkeleri: Antik edebiyatın saygınlığı; ilham ve akıl arasındaki denge; Akıl, güzellik ve ahlakın birliği; Mükemmelliğe ulaşmak; Edebiyatta normlar ve kurallar-kurallar kültürü; Dramın üç birlik teorisi: zaman, mekan, eylem; edebi türlerin sınıflandırılması:-<i>Yüksek türler</i>: kaside, marş, destan; -<i>Orta türler</i>: ağıt, hiciv, fabl-masal, epigram; -<i>Düşük türler</i>: komedi; Üslup özellikleri: açık ve sade ifade, görkemli üslup, kopozisyonda mükemmellik ve uyum, temsilciler (Fransa, İngiltere ve Almanya yazarları).	• Klasisizm terimini tanımlar; akımın ortaya çıktığı dönemi ve bu dönemin toplumsal koşullarını açıklar. • Klasisizmin temel düşüncelerini, estetik anlayışını ve sanat görüşünü tanımlar ve yorumlar. • Klasisizm poetikasına uygun olarak edebî eser oluşturma kurallarını ve normlarını açıklar. • Klasisizmde kullanılan edebî türleri tanır ve bu türleri özelliklerine göre sınıflandırır. • Avrupa edebiyatı bağlamında klasisizmin önde gelen sanatçıları ve eserlerini listeler. • Klasisizm akımına ait eserlerde yer alan temel fikirleri ve temaları tanır, çözümleyip yorumlar. • Klasisizmdeki dramatik türleri ve motifleri inceler; bunları çağdaş dramatik metinlerle karşılaştırır. Analiz için eserler/seçmeler/alıntılar: • Nicolas Boileau "Şiirsel Sanat" bir metin parçası, Pierre Corneille "Le Cid", Jean Baptiste Poquelin Moliere "Tartuffe", Jean de La Fontaine "Masallar".
Aydınlanma Çağı (XVII.-XVIII. yüzyıllar) (Aydınlanma çağı, rasyonalizm, ilerleme, eğitim, bilim, tabula rasa(boş levha), insana ve onun doğal haklarına inanç, eğitim, dinler arası hoşgörü;	• Aydınlanma düşüncesinin ortaya çıktığı dönemin tarihsel, kültürel ve toplumsal koşullarını açıklar. • Aydınlanma'nın; akılcılığa dayanan, insanın akıl yoluyla ilerleyebileceğine inanan bir düşünce hareketi olduğunu açıklar.

Yaratılış temaları: ahlak, çevrenin etkisi, insan özgürlüğü, eşitsizlikle mücadele; Edebiyatın amacı: halkın aydınlanması; Edebi eser türleri: roman, tiyatro, incelemeler, öğretici yazılar, masallar; Temsilciler (İngiltere, Almanya, Fransa, Rusya'dan yazarlar)	• Aydınlanma düşüncesinin temel ilkelerini tanırlar ve yorumlar: insanın doğal haklarına değer verme, eğitim yoluyla gelişme, hoşgörü ve özgür düşünce. • Aydınlanma Dönemi'nin önde gelen Avrupalı düşünürlerini ve yazarlarını listeler. • Aydınlanma Dönemi'ne ait metinlerde yer alan fikir, tema ve motifleri tanırlar, analiz eder ve yorumlar. Analiz için eserler/seçmeler/alıntılar: • Voltaire "Candide" (İyimserlik) • Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin Mesnevî ve A. Krylov - Seçme Masallarıyla karşılaştırma yapılır.
Romantizm (XIX. yüzyıl) (romantizm, romantizm-klasisizme ve onun katı kurallarına karşı bir tepki; romantizmin ilkeleri: duygular, fantezi ve bireysel ifade ön planda; rüya, ilham, şairin kişiliği ve insanın iç dünyası, öznel; yaratılıştaki özellikler: serbest biçim ve sanatsal bireysellik; edebi türlerin karışımı; başlıca edebi biçimler: serbest biçim ve sanatsal bireysellik; edebi türlerin karışımı; başlıca edebi biçimler: romantik özelliklere sahip roman, romanın yazımı; mektup roman, manzum roman; şiir, şiirin özellikleri, şiirdeki romantik unsurlar (özlem, hüzn, seyahat motifi ve bilinmeyen yerlerin keşfi); müzikalite (nazım-manzum, nakarat, ritim), lirik özne aracılığıyla gösterilen romantik özellikler; fantastik drama; motifler: kişisel duygular ve tutkular, hüzn hissi, özlem, acı, karamsarlık-sözde dünya acısının (Weltschmerz) ortaya çıkışı, doğa, geçmiş kültür, halk, folklor ilgisi, ulusal bilinç, vatan sevgisi, irrasyonelizm ve mistisizm, ulaşılamaz olana duyulan özlem; kırsal yaşamın idealleştirilmesi, doğa kültür, kadın ideali ve karşılıksız aşk); <i>İngiltere, Almanya, Fransa ve Rusya'da romantizm ve temsilcileri:</i>	• Romantizmin temel özelliklerini listeler ve açıklar; bu özellikleri akımın ortaya çıktığı dönemle ve toplumsal koşullarla ilişkilendirir. • Romantizm ile Klasisizm akımlarının benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırır; iki akımın insan, doğa ve sanat anlayışındaki değişimleri açıklar. • Romantizmin Avrupa ve Balkanlar'daki önemli temsilcilerini tanırlar; bu sanatçıları düşünceleri ve eserleriyle ilişkilendirerek açıklar. • Çeşitli edebî metinlerde Romantizme özgü tema ve motifleri belirler, metnin bağlamı içinde değerlendirir ve analiz eder. • Romantik eserlerdeki motifleri ve ideolojik kavramları yönelimlerine göre sınıflandırır, bu yönelimleri yorumlar. • Romantik metinlerde görülen üslup özelliklerini (öznel, sembolizm, duygusal, ideale kaçış, bireysellik kültür vb.) tanırlar ve örnekler üzerinden analiz eder. • Bir sanatçının belirli bir eserinde lirik "ben"i ve gerçekliğe yönelik öznel tutumu ifade etme biçimlerini açıklar. • Halk edebiyatının ve mitolojik unsurların Romantik yaratıcılık üzerindeki etkisini analiz eder. • Romantik düşünceleri değerlendirir, bu düşünceleri çağdaş toplumsal ve kültürel konularla karşılaştırır. • Romantizmin üslup ve ideolojik özelliklerini sözlü ya da yazılı biçimde özetler; açıklamalarını örneklerle destekler. • Romantizmin farklı kültürel ortamlarda ortaya çıkan motifleri hakkında kendi sonuçlarını ve karşılaştırmalı gözlemlerini sunar.

İngiltere'de Romantizm Başlıca temsilcileri: • William Wordsworth, Samuel Taylor Coleridge, George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley, Walter Scott Almanya'da romantizm Başlıca temsilciler: • Johann Wolfgang von Goethe, Friedrich Schiller, Heinrich Heine, Friedrich Hölderlin, Grimm Kardeşler, Ernst Theodor Amadeus Hoffmann Fransa'da romantizm Başlıca temsilciler: • Victor Hugo, Francois-René de Chateaubriand, Madame de Stahl, Alphonse de Lamartine, Alfred de Mises, Alfred de Vigny Rusya'da Romantizm Başlıca temsilcileri: • Aleksandr Sergeyeviç Puşkin • Mihail Yuryeviç Lermontov Amerika Birleşik Devletleri'nde Romantizm Başlıca temsilcileri: • Edgar Allan Poe Balkan halkları arasında romantizme genel bakış Başlıca temsilciler: • Vuk Stefanović Karadžić, Đura Jakšić, Branko Radičević, Laza Kostić, Jovan Jovanović Zmaj, Fransa Prešern, Petar II Petrović Njegoš, Georgi Rakovski	Analiz için eserler/seçmeler/alıntılar: • George Gordon Byron – "Childe Harold'ın Gezintileri" (ilk iki şiirin analizi) • Goethe "Genç Werther'in Acıları" • E.T. A. Hoffmann – öykülerinden seçme • Adelbert von Chamisso – "Peter Schlemil'in Garip Hikayesi" • Victor Hugo – "Notre Dame'ın Kamburu" / "Sefiller" • Puşkin – "Yevgeni Onegin" • Lermontov – seçme şiir • Edgar Allan Poe – Şiir: "Kuzgun" "Grotesk ve Arabesk" Seçme öyküler: "Kızıl Ölüm Maskesi", "Kara Kedi", "Çalıntı Mektup" • Prešern, Nyegoš, Đura Jakšić ve Georgi Rakovski'nin seçme şiirler • Naim Fraşeri – "İlk Sınıflar İçin Şiirler" • "30 Yunan Şairler" – Yunan şiir antolojisi • "Yugoslavya'daki Çağdaş Arnavut Şairler", seçme ve çeviri: Adem Gaytani • Namık Kemal – İntibah • Ahmet Mithat Efendi - Felatun Bey ile Rakım Efendi • Fatma Aliye - Hayal ve Hakikat • Zafer Hanım – Aşk-ı Vatan
---	---

Arnavut Edebiyatında Romantizm Başlıca Temsilciler • Naim Frasheri Türk Edebiyatında Romantizm Başlıca Temsilcileri • Namık Kemal – İntibah • Ahmet Mithat Efendi - Felatun Bey ile Rakım Efendi • Fatma Aliye - Hayal ve Hakikat • Zafer Hanım – Aşk-ı Vatan	
Türk Edebiyatında Devirler Türk edebiyatının ana devirleri (İslamiyet öncesi Türk edebiyatı, İslami devri Türk edebiyatı ve Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı) üzerinde durulur. Bu dönemlere ilişkin bilgilendirme örnek metinler üzerinde yapılır. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Bu dönemin genel özellikleri hakkında bilgiler verilir. Sözlü ve yazılı eserlerden örnekler verilerek açıklama yapılır. Sözlü eserlerinden: • Bir koşuk örneği • Bir sagu örneği “Alp Er Tunga” • Savlar • Destan örneği “Ergenekon Destanı” Yazılı Eserler: Göktürk Kitabeleri (Orhun Abideleri)	• Türk edebiyatının ana devirlerini tanıır; bu devirleri tarihî, kültürel ve edebî özellikleri bakımından karşılaştırır. • Bu dönemde hem sözlü hem de yazılı eserlerin bulunduğunu açıklar; sözlü edebiyatın toplum hayatındaki işlevini değerlendirir. • Sözlü edebiyat ürünlerini tür ve özelliklerine göre ayırt eder; koşuk, sagu ve savın özelliklerini açıklar. Bu türlerin halk edebiyatındaki karşılıklarının koşma, ağıt ve atasözü olduğunu belirtir. • Koşuk, sagu ve sav örneklerini çözümler; dil, üslup, tema ve işlev bakımından yorumlar. • Sagu türünün, Eski Türklerde “yuğ” adı verilen ölümler için düzenlenen yas törenlerinde söylendiğini açıklar; bu bilginin sagu örneklerine yansımaları değerlendirir. • Ergenekon Destanı’nı tarihî arka planı, olay örgüsü ve sembolik anlatımı bakımından yorumlar; bu destan aracılığıyla Türk destan geleneğinin özelliklerini kavrar. • Türklerin günümüze ulaşan ilk yazılı belgelerinin Orhun Kitabeleri olduğunu belirtir; kitabelerin dil, tarih ve kültür açısından önemini açıklar. • Orhun Kitabeleri’nin önemini kavrar; Türk dili tarihindeki yerini, içerdiği öğütleri ve Türk devlet anlayışına katkısını değerlendirir. • Türklerin tarih boyunca kullandığı alfabeleri tanıır; Orhun Kitabeleri’nin Göktürk Alfabesi ile yazıldığını öğrenir ve bu alfabenin özelliklerini açıklar.
İslamiyet Devri Türk Edebiyatı Türklerin İslamiyeti kabul etmesinden ortaya çıkan toplumsal değişiklikler anlatılır. İnanç ve kültür değişimi edebiyatı da etkilemiştir. Edebiyatın dini hayata, dini	• İslami devir Türk edebiyatının XI-XIX. yüzyıllar arasında devam eden bir dönem olduğunu açıklar. • İnanç ve kültür değişimlerinin edebiyat üzerindeki etkilerini kavrar; İslamiyet etkisi altında verilen büyük eserleri örnekendirir.

hayatın da edebiyata ve dile etkide bulunduğu görünür. Bu dönemde oluşturulan edebi metinlerden hareket ederek dönemin genel özellikleri şu alt başlıklarda açıklanır.

Geçiş Dönemi:

- İslamiyet ve Türk Kültürü
- İslami Dönemde Türk Edebiyatı

XI.ve XII. Yüzyıl Türk Edebiyatı

Bu döneme ait genel özellikleri, İslamiyet etkisi altında yetişen şair ve edebi eserler incelenir:

- Manas Destanı
- Kutadgu Bilig Eserinden Seçmeler
- Atabetü'l Hakayık'tan Seçmeler
- Divan-ı Lugat'it Türk Eserinden Seçmeler
- Divan-ı Hikmet'ten Seçmeler

XIII. ve XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatı

Bu döneme ait genel özellikler, temsilciler ve edebi eserler incelenir:

- Bu dönemde Arapça ve Farsça kökenli kelime, kavram ve tamlamaların yoğun kullanımının Türkçenin sade yapısını etkilediğini açıklar.
- İslami devir Türk edebiyatında ortaya çıkan yeni nazım şekillerini (gazel, kaside, mesnevi, tuyuğ vb.) tanıır ve özelliklerini açıklar.
- Gazel, kaside, mesnevi ve tuyuğ gibi nazım şekillerine ait örnek metinleri çözümler; içerik, dil ve anlatım özelliklerine göre yorumlar.
- XI. ve XII. yüzyıl Türk edebiyatının genel özelliklerini açıklar; bu dönemin önemli temsilcileri olan Yusuf Has Hâcip, Kaşgarlı Mahmut, Ahmed Yesevî ve Edip Ahmed'in hayatı, sanat anlayışı ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Manas Destanı'nın Kırgızların en büyük ve en zengin destanlarından biri olduğunu kavrar; destanda İslâmiyet'in kabulüyle ilgili bilgilerin bulunduğunu fark eder ve Manas Destanı'nı İslâmiyet öncesi Türk destanlarıyla karşılaştırır.
- Bu dönemde yazılan eserlerin öğüt verici (didaktik) bir nitelik taşıdığını açıklar; devlet yönetimi ile ilgili Kutadgu Bilig ve Atabetü'l-Hakayık eserlerini özellikleri bakımından karşılaştırır.
- Yusuf Has Hâcip'in hayatı ve edebî kişiliğini tanıır; Kutadgu Bilig'in konusu, amacı, yapı özellikleri ve Türk kültüründeki yeri hakkında değerlendirme yapar.
- Kaşgarlı Mahmut'un hayatını ve edebî yönünü açıklar; Divânu Lugâtî't-Türk'ün Türkçe-Arapça sözlük olduğunu, yazılma amacını ve Türk dili açısından önemini yorumlar.
- Ahmed Yesevî'nin hikmet tarzı şiirler yazdığını açıklar; hikmetlerde İslâm inancı, ahlâk anlayışı ve tasavvufun işlendiğini fark eder. Hikmet geleneğinin Ahmed Yesevî'den sonra da sürdüğünü kavrar.
- XIII. ve XIV. yüzyıl Türk edebiyatının genel özelliklerini açıklar; Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, Yunus Emre, Kadı Burhaneddin ve Nasreddin Hoca'nın hayatı, sanat anlayışı ve eserleri hakkında kapsamlı bilgi edinir.

Manzum Eserler: • Mesnevi - Mevlana Celaleddin Rumi • Divan- Yunus Emre • Kadı Burhaneddin –Tuyuglar Mensur eserler: • Nasrettin Hoca –Fıkra • Batalname XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Bu döneme ait genel özellikler, temsilciler, manzum ve mensur eserler incelenir: Manzum Eserler: • Süleyman Çelebi – Mevlid Eseri • Şeyhi – Harname • Kuygusuz Abdal – Nefes • Hacı Bayram Veli - İlâhi Mensur Eserler: • Dede Korkut Hikayeleri – Deli Dumrul Hikayesi • Ali Şir Nevai – Muhakemetü'l Lugateyn • Saltukname	• Dönemin manzum ve mensur eserlerini tanır; içerik, biçim ve tema bakımından değerlendirme yapar. • Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin Mesnevî adlı eserinden verilen örnek hikâyeyi çözümler; eserin tasavvufî yönünü, sembolik anlatımını ve öğretici niteliğini yorumlar. • Yunus Emre'nin Dîvân adlı eserinden seçilen metni çözümler; metnin dil ve üslup özelliklerini değerlendirir, tasavvufî düşünceyi yorumlar. • Kadı Burhaneddin'e ait tuyuğ örneklerini inceleyerek tuyuğ türünün yapı, ölçü ve tema özelliklerini belirler ve türün Türk edebiyatındaki yerini açıklar. • Türk mizahının önemli temsilcisi Nasreddin Hoca'nın fıkralarını tanır; bu fıkraların yalnızca güldürme amacı taşımadığını, aynı zamanda düşündürme, şaşırtma, öğretme ve toplumsal eleştiri işlevleri bulunduğunu örneklerle açıklar. • Battalnâme, Saltuknâme ve Dânişmendnâme gibi kahramanlık hikâyelerini tanır; bu eserlerin tarihî ve kültürel arka planını açıklar. • Battalnâme'den verilen metin üzerinden Battal Gazi'nin kahramanlıklarını değerlendirir. • XV. yüzyıl Türk edebiyatının toplumsal değişimlerini, genel özelliklerini ve dönemin temsilcilerini açıklar. • Süleyman Çelebi, Şeyhî, Kuygusuz Abdal, Ebu'l-Hayr-ı Rûmî ve Hacı Bayram-ı Velî'nin hayatı, sanat anlayışı ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur; bu şahsiyetlerin Türk edebiyatındaki yerini yorumlar. • Dönemin manzum türlerinden gazel, mesnevî, ilâhî, nefes gibi nazım biçimlerini tanır; bu türlerin yapı, tema ve dil özelliklerini inceler ve yorumlar. • Manzum ve mensur eserleri biçim, içerik ve işlev açısından karşılaştırır. • Mevlid türünün Türk edebiyatındaki önemini açıklar; özellikle Süleyman Çelebi'nin <i>Vesîletü'n-Necât</i> adlı mevlidinin özelliklerini belirtir.
---	--

XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı Bu döneme ait genel özellikler, temsilciler ve edebi eserler incelenir: Manzum Eserler: • Baki –Gazel • Fuzuli – Leyla İle Mecnun Mesnevisi • Köroğlu – Koşma (tabiat konulu) Mensur Eserler: • Şikayetname – Fuzuli • Aşık Garip Hikayesi (Halk hikayesi) XVII. Yüzyıl Türk Edebiyatı Bu döneme ait genel özellikler, temsilciler ve edebi eserler incelenir: Manzum Eserler: • Nabi – Hayriye Eseri	• Dede Korkut Hikâyeleri’nden seçilen örnek bir hikâyeyi (ör. <i>Deli Dumrul</i> veya <i>Bamsı Beyrek</i>) çözümleyerek olay örgüsü, karakterler, tema ve değerler açısından analiz eder. • Dîvânü Lugâtî’t-Türk ile Muhâkemetü’l-Lugateyn’i amaç, yöntem, dil yaklaşımı ve Türk dili açısından önem bakımından karşılaştırır; bu eserlerin yazılma gerekçelerini açıklar. • Saltuknâme’nin Ebu’l-Hayr-ı Rûmî tarafından kaleme alındığını ve eserin XIII. yüzyıl alp-erenlerinden Sarı Saltuk’un kahramanlık mücadeleleri ve maceralarını konu aldığını açıklar; eserin tarihî ve kültürel değerini değerlendirir. • XVI. yüzyıl Türk edebiyatının genel özelliklerini açıklar; bu dönemde yetişen klasik (Divan) edebiyatı ve halk edebiyatı temsilcilerini tanıır. • Bâkî, Fuzûlî ve Köroğlu’nun hayatı, sanat anlayışı ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur; bu sanatçıların Türk edebiyatındaki yerini değerlendirir. • Dönemin manzum türlerinden gazel, mesnevi, ilâhî, nefes gibi nazım biçimlerini tanıır; bu türlerin yapı, tema ve üslup özelliklerini inceler ve yorumlar. • Fuzûlî’nin “Şikâyetnâme” adlı mektubundan verilen metni çözümler; metnin içeriğini, dil özelliklerini ve dönemin sosyal yapısına ilişkin göndermelerini yorumlar. • Bir âşığın halk hikâyesi olarak tanımlanan “Âşık Garip Hikâyesi”ni konu, motifler, olay örgüsü ve halk kültürü açısından yorumlar. • Aşk, kahramanlık veya tabiat konulu koşmaları çözümler ve yorumlar; Âşık edebiyatının dil, yapı, tür, anlatım ve icra özelliklerini tüm yönleriyle kavrar. • Döneme ait toplumsal değişimleri ve edebî özellikleri açıklar; bu değişimlerin edebiyata yansımalarını değerlendirir. • Nâbî, Hayrîye’nin yazarı olarak Nâbî (eser), Karacaoğlu, Âşık Ömer ve Evliya Çelebi’nin hayatı, sanat anlayışı ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur; bu sanatçıların Türk edebiyatındaki yerini yorumlar.
---	--

• Nef’i – Kaside • Karacaoğlan – Koşma • Aşık Ömer – Semai Mensur Esreler: • Evliya Çelebi – (Seyahatnamesi) • Kerem İle Aslı Hikayesi XVIII. Yüzyıl Türk Edebiyatı Bu döneme ait genel özellikler, temsilciler ve edebi eserler incelenir: • Nedim – Gazel • Şeyh Galib – Hüsn-ü Aşk	• Manzum türlerden kaside, mesnevî, koşma, semaî, güzelleme nazım biçimlerini tanır; bu türlerin yapı, tema ve üslup özelliklerini inceler ve yorumlar. • Nâbî’nin “Hayriyye” adlı eserini tanır; eseri konu, amaç, öğüt verme biçimi ve dil açısından değerlendirir ve günümüzle karşılaştırır. • Verilen bir kaside örneğinden, kasidenin özelliklerini, bölümlerini (nesb–teşbib, girizgâh, methiye, tegazzül, dua vb.) belirler ve açıklar. • Evliya Çelebi’nin “Seyahatnâme” adlı eserinden seçilen bir metni çözümler; anlatım özelliklerini, gözlem gücünü ve tarihî–kültürel unsurları tartışır. • Kerem ile Aslı Hikâyesi’ni halk hikâyelerinin genel özellikleri (âşık geleneği, motifler, anlatım yapısı, olağanüstülükler, aşk teması vb.) açısından yorumlar ve diğer halk hikâyeleriyle karşılaştırır. • XVIII. yüzyıl Türk edebiyatının genel özelliklerini ve bu dönemde yaşanan toplumsal değişimleri açıklar; bu değişimlerin edebî anlayış üzerindeki etkilerini değerlendirir. • Nedim’in hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur; Nedim’in şiir anlayışını yansıtan bir gazeli biçim, tema ve üslup bakımından inceler ve yorumlar. • Şeyh Gâlib’in hayatını, edebî kişiliğini ve eserlerini tanır; şairin en önemli mesnevilerinden “Hüsn ü Aşk”ı konu, semboller, tasavvufî öğeler ve anlatım özellikleri bakımından yorumlar. • Hüsn-ü Aşk mesnevisini Leylâ ile Mecnun mesnevisiyle konu, karakterler, aşk anlayışı, sembolik anlatım ve tasavvufî derinlik açısından karşılaştırır.
İFADE VE YARATICILIK	
• Deneme – Deneme türleri • Biyobibliyografik not • Özgeçmiş (CV) • Beyanname/Rapor • Tutanak • Form doldurma	• Denemeleri içerik, üslup ve amaç bakımından sınıflandırır; sanatsal, bilimsel, eleştirel ve kişisel deneme türleri arasındaki farkları açıklar. • Bir denemenin giriş bölümünde net bir tez cümlesi oluşturur ve bu tezi uygun argümanlar, örnekler ve açıklamalarla destekler. • Bir paragrafı ana cümle, gelişme cümlesi, örnek cümle ve sonuç cümlesi olacak biçimde yapılandırır.

• Yaratıcı edebi ve sanatsal metinlerin yazımı (kısa hikâye, çizgi roman)	• Paragraf geçişlerinde uygun bağlayıcı ifadeler kullanarak düşünceler arasında mantıklı, akıcı ve anlamlı bağlantılar kurar. • Verilen veya özgürce seçtiği bir konu hakkında giriş–gelişme–sonuç yapısına uygun bir deneme kaleme alır. • Biyografi ile biyobibliyografik not arasındaki içerik, yapı ve üslup farklılıklarını ayırt eder. • Biyobibliyografik not yazarken üslup ve dili resmî bağlama uygun şekilde düzenler. • Kendi özgeçmişini (CV) hazırlar; kişisel bilgiler, eğitim geçmişi, deneyimler ve ilgi alanlarını açık, doğru ve düzenli biçimde ifade eder. • Rapor ile tutanak arasındaki amaç, yapı ve üslup farklılıklarını açıklar. • Gerçekleştirilen bir etkinlik veya proje hakkında rapor hazırlar; raporu açık, düzenli ve nesnel ifadelerle oluşturur. • Bir toplantı veya görüşmeye ilişkin tutanak yazar; tutanakta yer, zaman, katılımcılar, görüşülen konular ve alınan kararları eksiksiz biçimde belirtir. • Farklı türdeki formları doğru, açık ve eksiksiz bilgilerle doldurur. • Bir düz yazı metnini, giriş; olay ve betimlemelerden oluşan gelişme; anlam bütünlüğünü tamamlayan sonuç bölümleriyle düzenler. • Yaratıcı yazma tekniklerini (diyalog, betimleme, sürpriz son, bakış açısı vb.) kullanarak kısa hikâye oluşturur. • Fikir geliştirme, diyalog yazma ve görsel kompozisyon aşamalarını izleyerek çizgi roman oluşturur. Çizgi romanda metin ve çizim arasındaki ilişkiyi gözeterek ifade gücü ve etki oluşturur.
Etkinlik Örnekleri: Bireysel Etkinlikler • Her öğrenci, klasikçiliğin üslup ve değer özelliklerini kullanarak çağdaş bir konu (teknoloji, dostluk, ekoloji vb.) üzerine bir “klasisist tweet” veya 100 kelimeyi geçmeyen kısa bir yazı yazar. • Öğrenciler, klasisizm anlayışı doğrultusunda estetik ve ahlaki değerleri öne çıkaran, güncel bir temaya (örneğin Bilgiye Övgü, Barış İçin İlahi) yönelik bir oda (övgü şiiri) ya da bir himne (yüce, kutsal veya ulvi bir değeri yücelten ve öven uzun şiir türü) yazar. Örnek temalar: <i>Oda bilgiye övgü</i> (akıl ve öğrenme değerini yüceltir), <i>Himne barışa</i> (barışı yüceltir ve özendirir). • Öğrenciler, hayali bir dergi için klasisizmin günümüzde neden hâlâ önemli olduğunu açıklayan kısa bir editör notu hazırlar. • Kısa metin yazma: Konu: “İslamiyet Öncesi Türk destanlarında kahramanlık ve değer anlayışı” Örnek: <i>Ergenekon Destanı, Alp Er Tunga</i>.	

- Metin çözümleme: Seçilen eser: *Divan-ı Hikmet* veya *Kutadgu Bilig*'den kısa bir bölüm. Analiz: Tema, dil, öğüt verme amacı ve toplum hayatındaki işlevi.
- Sanatçı ve eser dosyası oluşturma: Örnek: Yusuf Has Hâcîp ve *Kutadgu Bilig* veya Kaşgarlı Mahmut ve *Divânu Lugâti't-Türk*.

Araştırma Etkinlikleri

- Öğrenciler küçük gruplara ayrılır ve şu konuyu araştırır: Türk edebiyatında kadın yazarlar ve eserleri. Araştırma sonuçları PowerPoint sunumu veya kısa bir eser olarak hazırlanır. Çalışma sonunda bulgular paylaşılır ve bilgilerin önemi üzerine tartışma yapılır. Kaynak örneği: "Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar" (ders kitabı veya akademik makale).
- Öğrenciler araştırır: Türk romantizmi ve edebiyatındaki özellikleri. Hazırlık: kısa metin, konuşma veya dijital kolaj. Sonuçlar tablo veya grafik ile özetlenir. Öğrenciler farklı ulusların romantizm anlayışını karşılaştırır; benzerlikler ve farklılıklar tartışılır. Venn diyagramı, karşılaştırma: Türk romantizmi vs Avrupa romantizmi.
- İslamiyet öncesi sözlü edebiyat ürünlerinin (koşuk, sagu, sav) toplum hayatındaki işlevi. Çıktı: PowerPoint veya kısa rapor. Örnek eserler: *Alp Er Tunga*, *Ergenekon Destanı*, Göktürk Kitabeleri.
- Geçiş dönemi ve İslamiyet'in etkisiyle değişen edebiyat. Hazırlık: kısa metin veya dijital kolaj. Örnek eserler: *Manas Destanı*, *Atabetü'l-Hakayık*, *Divan-ı Lugâti't-Türk*.

Tartışma

- Öğrenciler, romantizm temalarının Türk edebiyatı ile farklı milletlerin edebiyatında nasıl işlendiğini tartışır. Tartışma sonuçları Venn diyagramı ile görselleştirilir; karşılaştırma: Türk romantizmi vs Avrupa romantizmi veya diğer ulusların romantizmi.
- İslamiyet öncesi ve İslami devir Türk edebiyatı eserlerinde kahramanlık, öğüt ve toplumsal değerler nasıl farklı işlenmiştir? Çıktı: Venn diyagramı ile karşılaştırma.
- Geçiş dönemi eserlerinde İslamiyet etkisiyle değişen tema ve dil kullanımı tartışılır.

Genel Bilgi Testi ve Bilgi Yoklama

- Öğretmen, çevrimiçi quiz uygulamaları (Kahoot, Quizizz, Blooket) aracılığıyla Türk edebiyatındaki önemli yazarlar ve eserleri ile ilgili sorular hazırlar. Örnek: Fuzûlî, Bâkî, Mevlânâ, Yunus Emre, Karacaoğlu, Pir Sultan Abdal.
- Öğrenciler bireysel olarak soruları çözer; başarı doğruluk ve hız temelinde değerlendirilir.
- Sonunda öğrenciler kısa bir değerlendirme yazar: ne öğrendiklerini ve kendilerini şaşırtan bilgileri belirtirler.

Yaratıcı etkinlikler

- Öğrenciler, klasisizm ve romantizm dönemlerinden karakterleri bir araya getiren kısa bir sahne veya mini diyalog (10–15 cümle) yazar; tema: "akıl mı, duygu mu?" Öğrenciler, klasisist veya romantik bir yazar için görsel sunum hazırlar: temel fikirler, semboller, alıntılar ve kısa estetik yorumlar içerir.

- Her öğrenci, Türk edebiyatının önemli bir yazarı veya eseri için dijital poster hazırlar; poster üzerine bir alıntı veya kısa açıklama ekler. - Kısa sahne veya diyalog yazma: Konu: “İslamiyet öncesi bir kahraman ile İslami devir bir şairin karşılaşması; akıl mı, duygu mu?” - Dijital poster veya sunum: Örnek: <i>Divan-ı Hikmet</i>, <i>Kutadgu Bilig</i> veya <i>Ergenekon Destanı</i> üzerine kısa özet ve görselleştirme. - Görsel sunum hazırlama: Örnek: Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hâcip, Mevlânâ veya Fuzûlî için; temel fikirler, semboller ve kısa estetik yorumlar.	
Alan: MEDYA OKURYAZARLIĞI Toplam Saat: 14	
Öğrenme Kazanımları: Öğrenci: - Farklı medya formatlarını (metin, ses, video, infografik) ve bunların özgün özelliklerini tanır ve açıklar. - Medyanın ve kullandığı dilin, izleyicilerin düşünce ve algı oluşumunu nasıl etkilediğini açıklar. - Farklı medya içeriklerinde yer alan nefret söylemi, stereotip ve önyargı örneklerini belirler ve analiz eder. - Medya içeriklerini kullanırken ve üretirken temel etik ve yasal ilkeleri uygular. - Kendi görüş, fikir veya toplumsal mesajını ileten özgün medya ürünleri (metin, dijital yayın (podcast), video veya görsel mesaj) oluşturur. - Medya içeriklerinin modern toplumdaki rolü ve günlük iletişimdeki etkisini açıklar. Öğrenci: - Medyanın, kamuoyu, bireylerin ve toplumun tutum ve davranışları üzerindeki güçlü etkisini. - Medya içeriklerinin sorumlu ve eleştirel kullanımının, bilinçli, hoşgörülü ve aktif bir vatandaşlık davranışına katkıda bulunduğunu. - Etik ilkeler ve telif haklarına saygının, dijital ortamda adil ve güvenli iletişim için gerekli olduğunu. - Medya yoluyla yaratıcı ifade özgürlüğünün, kişisel gelişim, sosyal katılım ve topluma olumlu katkı sağlama aracı olduğunu.	
Konular(ve kavramlar):	Değerlendirme standartları:
Medya formatlarını anlama (medya, format, metin, blog, dijital yayın (podcast), video, ses içeriği, infografik, platform, tarz, infografik, dijital yayın (podcast), görsel dil, prodüksiyon, multimedya kullanımı)	- Farklı medya formatlarını tanır ve adlandırır (metin, blog, dijital yayın (podcast), video, ses içeriği, infografik). - Her bir medya formatının temel özelliklerini ve iletişim biçimini açıklar. - Medya formatlarını biçim, amaç ve hedef kitle açısından karşılaştırır. - Medya formatı seçiminin, mesajın aktarılma ve anlaşılma biçimini nasıl etkilediğini açıklar. - Belirli medya örneklerinde çoklu ortam (resim, ses, metin, grafik) unsurlarını belirler.

• Dil ve Medya (medya mesajı, algı, manipülasyon, stereotip, nefret söylemi, medya dili, değer yargısı, etki, etik) • Medyadaki Stereotipler ve Bunların İzleyici Üzerindeki Etkisi (dil, medya, stereotip, algı, medya mesajı, nefret söylemi, önyargı, ayrımcılık, medya etiği, yasal sorumluluk, eleştirel okuma)	• İzleyicilerin tutum ve düşüncelerini etkileyebilecek medya mesajlarını tanıır ve örnekler verir. • Kamu yararı, haber değeri ve güncellik gibi ölçütlere göre, haber değeri taşıyan olayları sıradan bilgilerden ayırt eder. • Farklı medya formatlarında (çevrim içi metinler, yorumlar, videolar, sosyal medya paylaşımları) nefret söylemi, önyargı ve stereotip örneklerini belirler ve açıklar. • Kelimelerin seçimi, ton ve görsel unsurların, izleyicide algı oluşturma üzerindeki etkisini açıklar. • Stereotiplerin farklı medya içerikleri aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ve güçlendirildiğini açıklar. • Önyargı, ayrımcı mesajlar veya nefret söylemi içeren medya örneklerini analiz eder. • Medyada nefret söylemi ve stereotipleri tanıma, önleme ve onlara tepki verme stratejilerini belirler ve önerir. • Medya iletişimde etik kuralların veya birey haklarının ihlal edildiği durumları tanıır ve açıklar.
• Özgün içerik oluşturma	• Belirli bir konu ve amaç doğrultusunda medya içeriği (deneme, dijital yayın (podcast), video veya poster) planlar. • Kendi fikir veya mesajını yansıtan özgün içerik oluşturur. • Seçilen formata uygun olarak açık bir dil, görsel veya ses kullanır. • Telif hakları ve medya içeriklerinin etik kullanımı ile ilgili temel kuralları uygular. • İçeriğinin izleyici üzerinde nasıl bir etki yaratabileceğini veya mesaj iletebileceğini açıklar.
Etkinlik Örnekleri • Medya mesajı analizi: Öğrenciler bir haber, paylaşım veya reklam videosu seçer ve ilettiği mesaj, ton ve değerler açısından analiz eder. Medya karşılaştırması: Öğrenciler gruplar halinde, aynı olayla ilgili iki farklı medya formatı (örneğin bir portal haberi ve video haberi) seçer ve dili, görsel stili ve izleyici üzerindeki etkisi açısından karşılaştırır. Güvenilirlik değerlendirmesi: Öğrenciler güncel bir konu hakkında farklı çevrim içi kaynakları araştırır ve bilgi kaynağı, yazar, dil, duygusal ton ve doğruluk gibi ölçütlere göre değerlendirir. • Simülasyon ve Rol Oyunları • Gazete/redaksiyon çalışması: Öğrenciler editör, gazeteci ve tasarımcı rollerini üstlenir. Birlikte kısa bir medya içeriği (haber, infografik, dijital yayın (podcast)) oluştururlar; medya etiği ve bilgi doğrulama vurgulanır.	

- “Medyanın Gücü” Tartışması: Öğrenci grupları farklı görüşleri savunur (örneğin: “Medya toplumun aynasıdır” vs. “Medya toplumu şekillendirir”) ve bunları gerekçeli biçimde savunurlar.

Tartışma: Öğretmen, tartışmayı yönlendirmek için sorular sorar, örneğin:

- Medyada kullanılan ifade biçimi, olayları anlamamızı nasıl etkiler?
- Medyadaki tüm bilgiler eşit derecede güvenilir midir? Neden?
- Hangi kelimeler veya görseller izleyicide önyargı oluşturabilir?

Öğrenciler, görüşlerini gerekçeleriyle açıklar ve medya örnekleriyle destekler. Sonunda, öğretmenle birlikte ortak bir sonuç formüle edilir; örneğin: *“Medya dili, düşünceleri şekillendirebilir ve her mesajın eleştirel biçimde okunması önemlidir.”*

Yaratıcı Etkinlikler

- Medya mesajı oluşturma: Öğrenciler, hoşgörü, empati ve eleştirel düşünme gibi olumlu toplumsal mesajlar içeren kısa bir deneme, video, dijital yayın (podcast) veya dijital paylaşım hazırlar.
- Medya mesajını yeniden tasarlama: Öğrenciler, stereotip içeren bir paylaşım veya reklam seçer ve bunu etik ve kapsayıcı bir biçimde yeniden tasarlar.
- İnfografik hazırlama: Öğrenciler, medyayı güvenli, etik ve eleştirel bir şekilde kullanmaya yönelik ipuçlarını görsel olarak sunan bir infografik oluşturur.

Bilgi Kontrolü ve Testler

- “Medyayı Tanı”: Öğrencilere farklı medya formatlarından (haber, blog, reklam paylaşımı, dijital yayın (podcast) transkripti) alıntılar verilir ve öğrenciler, medya formatını ve özelliklerini belirler.
- “Medya Dili ve Stereotipler”: Öğrencilere metin, reklam veya sosyal medya paylaşım örnekleri verilir ve hangi kelime, ifade veya görsellerin stereotip içerdiğini bulmaları istenir. Ardından, bunların izleyicinin algısı üzerindeki etkisini kısaca açıklarlar.
- “Etik mi, Etik değil mi?”: Öğretmen kısa medya durumları (paylaşım, başlık, yorum) gösterir; öğrenciler iletişimin etik olup olmadığını belirler ve nedenini (etik bir ilke veya kurala atıf yaparak) açıklar.

KAPSAYICILIK, CİNSİYET EŞİTLİĞİ / DUYARLILIK VE KÜLTÜRLERARASILIK

Öğretmenler, lise düzeyindeki eğitimde kapsayıcılığı teşvik etmek için tüm öğrencilerin ders etkinliklerine aktif katılımını sağlamak amacıyla farklı yöntemler kullanır. Öğrencilere farklı bilişsel ve duygusal ihtiyaçlara göre uygun çalışma yöntemlerini uyarlayarak, bireyselleştirme, farklılaştırma, takım çalışması ve öğrenci destekleme gibi yaklaşımlar kullanırlar. Özürli öğrencilere yönelik olarak, öğretmenler, uyarlanmış öğrenme sonuçları ve değerlendirme standartları içeren bireysel eğitim planları uygular ve öğrencilere, eğitim asistanları, arabulucular, gönüllü öğretmenler ve kaynak merkezlerinden profesyonel destek almasını mümkün kılarlar.

Öğrencilerin ilerlemesinin düzenli bir şekilde izlenmesi, özellikle savunmasız gruptan olanların ilerlemesinin düzenli olarak izlenmesi büyük önem taşır. Öğretmenler, olası zorlukları erken tespit eder ve bunları aşmak için rehberlik sunar, böylece öğrenme hedeflerine ulaşılabilmesi için destekleyici bir ortam yaratır. Bu yaklaşım, sadece akademik başarıyı teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin özgüvenini artırır ve aidiyet hissi güçlendirir.

Cinsiyet eşitliğini teşvik ederken, öğretmenler, aktiviteleri düzenlerken cinsiyetçi rollerin teşvik edilmemesine dikkat ederler. Çalışma grupları oluştururken veya görevler verirken, öğretmenler erkekler ve kızlar arasında denge sağlarlar. Ayrıca, kullanılan örnekler, metinler ve görsellerle cinsiyet duyarlılığını destekler ve öğrencilere cinsiyet stereotiplerinin ötesine geçmelerini teşvik ederler. Öğretim süreci, cinsiyet eşitliği ve etnik/kültürel duyarlılığın tüm aktivitelerin doğal bir parçası olarak planlanır, özellikle de kültürlerarası anlayışı ve etnik entegrasyonu teşvik eden materyaller ve içerikler kullanır.

Öğretmenler, öğrencilere farklı kültürel bakış açılarını tanıtmak için etkinlikler düzenler ve tüm durumlarda farklılıklara saygıyı teşvik ederler. Bu, öğrencilere kültürlerarası anlayış ve iş birliği konusunda bilinç kazandırarak, uyumlu ve toplumsal bağları güçlü bir toplumun oluşturulmasına ve gelişmesine temel sağlar.

ÖĞRENCİLERİN BAŞARILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin beklenen değerlendirme standartlarına ulaşabilmesi için öğretmen, öğretim ve öğrenme süreçlerinde öğrencilerin faaliyetlerini sürekli takip eder ve her bir öğrencinin ilerlemesi hakkında bilgi toplar. Faaliyetlere katılım gösteren öğrencilere geri bildirim verilir; bu geri bildirimde, etkinlik veya görevdeki başarı seviyesi belirtilir ve iyileştirme için yönlendirmeler yapılır (biçimlendirici değerlendirme). Bu amaçla öğretmen, aşağıdaki unsurları izler ve değerlendirir:

- Öğretmenin tüm programa ilişkin alanlarla ilgili sorduğu sorulara verilen sözlü cevaplar;
- Öğrencinin yaptığı araştırmalar: dilin özellikleri, standart konuşma ve yazılı dilin farklı iletişim biçimlerinde kullanımı, yazılı anlatımda dil bilgisi kurallarının uygulanması, noktalama işaretlerinin kullanımı, farklı dönem ve çağları, sosyal ve kültürel gelişmeleri eserler/yazarlarla ilişkilendirerek araştırması;
- Programın tüm üç alanıyla ilgili çeşitli konularda yapılan sunumlar;
- Edebi ve edebi olmayan metinlerin analiz ve yorumları, alıntılar, gerekçeler ve örnekler argümanlar analiz edilerek sunumlar sunarlar;
- Yazılı konuşmalar, denemeler, şiirsel ve nesirsel edebi eserlerinin yazılması;

- Farklı formatlarda ve şekillerde yazılı raporların hazırlanması, güvenilir kaynaklardan alınan verilerin nesnel bir şekilde sunulması;
- Ev ödevleri;
- Öğretim sürecinin bir parçası olarak yapılan quizlere (kısa sınavlar) verilen yanıtlar;
- Aktivitelere katılım ve işbirliği, tartışmalar, grup çalışmaları.

Öğrenci, değerlendirme standartlarına ulaşmış olup olmadığına göre sayısal bir toplam not alır. Oplam not, bilgi testlerinden elde edilen sonuçların, farklı formatif değerlendirme teknikleriyle belirlenen ilerlemeyle birleştirilerek hesaplanır. Eğitim yılı boyunca ve sonunda öğrenciye sayısal notlar verilir.

Почеток на имплементација на наставната програма Öğreti programının uygulanmaya başlanması	учебна 2026/2027 година 2026/2027 akademik yılı
Институција/ носител на програмата Kurum/Program Yürütücüsü	Биро за развој на образованието Eğitimi Geliştirme Bürosu
Согласно член 21 став 3 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 и 67/17, 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/20, 78/25 и 132/25), министерката за образование и наука ја донесе	бр. <u>13-15232/2</u> <u>04.12.2025</u> година

наставната програма по предметот *Турски јазик и литература* за II (втора) година гимназиско образование.

Ortaöğretim Kanunu'nun 21. maddesinin 3. fıkrasına göre ("Makedonya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi" No. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 и 67/17, 64/18 sayılı ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi Sayı: 229/20, 78/25 ve 132/25) Milli Eğitim ve Bilim Bakanı, lise eğitiminin II. (ikinci) yılı için *Türk Dili ve Edebiyatı* dersi öğretim programını kabul etmiştir.

Министерка за образование и наука,
проф. д-р Весна Јаневска, с.р.
